

ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА»
Факультет автоматизації виробництва та цифрових технологій
Кафедра цифрових технологій та проектно-аналітичних рішень

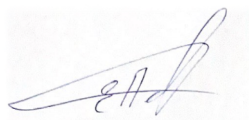
АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

за підсумками виконання
освітньо-професійної програми
«Бізнес-процеси та операційна ефективність»
за спеціальністю 051 Економіка

**на тему «Удосконалення бізнес-процесу облікового
забезпечення орендних операцій підприємства»**

Здобувач

Євген ПЕТРУШИН

Запоріжжя 2024

Кваліфікаційною магістерською роботою є рукопис.
Робота виконана у Технічному університеті «МЕТІНВЕСТ
ПОЛІТЕХНІКА» на кафедрі цифрових технологій та проєктно-
аналітичних рішень

Керівник:

Чуприна Юлія Вікторівна,
к.е.н., доцент кафедри ЦТПАР,

Захист відбудеться 23 січня 2024 р. о 09:00 год на засіданні
екзаменаційної комісії ([Посилання на зустріч](#))

Електронна версія автореферату розміщена в Інституційному
репозитарії ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ
ПОЛІТЕХНІКА» 18 січня 2024 р.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Актуальність теми роботи. На сьогоднішній день оренда активів є дієвим інструментом оптимізації діяльності бізнесу, забезпечуючи гнучкість, ефективне використання ресурсів та уникнення низки витрат та ризиків, пов'язаних з власністю. Увага до обліку орендних операцій зросла з запровадженням стандартизованої звітності: з введенням нового Міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ) 16 «Оренда» з 01.01.2019, орендарі зобов'язані визнавати більшість лізингових операцій на балансі як фінансові зобов'язання та активи. За оцінками провідних світових аудиторських компаній (у тому числі «PricewaterhouseCoopers»), це революційна зміна в управлінні контрактами компаній, її адаптація вимагає інвентаризації та аналізу всіх угод про лізинг та оренду.

Введення МСФЗ 16 суттєво впливає на корпоративну документацію, з якою взаємодіють сторони орендних угод: банки та кредитори, інвестори, аналітики та працівники підприємств, які відповідають за управління облік орендних операцій. Деякі компанії також змушені переглядати свій поточний підхід до бізнес-процесів, що пов'язані з операціями оренди отримання основних засобів, розглядаючи альтернативи, такі як кредити чи лізинг.

В Україні існують проблеми з правовим регулюванням і обліком операцій з оренди, особливо в умовах глобалізації та розвитку ринку оренди. Внутрішні процеси обліку орендних операцій мають бути максимально готові до інтеграції у єдину систему обліку за міжнародними стандартами для всіх учасників ринку.

Питання облікового забезпечення орендних операцій, оптимізації цього бізнес-процесу шляхом застосування аналізу та моделювання, запровадження інформаційних технологій тощо розглядалися у роботах Л.М.Братчук, С.Ф.Голов, Н.В.Головченко, О.В.Коба, Л.А.Беляєва, Н.В.Ніколаєнко та ін.

Постановка проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць та досягнень в теорії та практиці управління орендними операціями, актуальним залишається виявлення проблемних ситуацій в системі обліку орендних операцій відповідно до національних та міжнародних облікових стандартів, визначення засад формування та пошук можливостей удосконалення управління бізнес-процесами облікового забезпечення орендних операцій.

Мета дослідження: виявлення можливостей підвищення операційної ефективності в системі облікового забезпечення орендних операцій підприємства ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп».

Задачі дослідження:

- зробити огляд підходів щодо сутності орендних відносин та кращих практик організації облікового забезпечення орендних операцій;
- побудувати модель поточного стану бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підставі аналізу діяльності ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп» для ідентифікації вузьких місць та визначення потенціалу оптимізації поточного стану бізнес-процесу;
- сформулювати систему критеріїв оцінювання бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій;
- побудувати оптимальну модель бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп»;
- на підставі результатів аналізу сформулювати пропозиції щодо підвищення показників фінансової безпеки та зниження ризиків у бізнес-процесі облікового забезпечення орендних операцій в умовах ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп».

Об'єкт дослідження — бізнес-процес облікового забезпечення орендних операцій підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, законодавчих основ та науково-практичних засад реалізації бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства та його результативності з урахуванням можливого удосконалення.

Базою дослідження є ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп».

Дослідження проведено із використанням широкого спектру економічних та наукових методів пізнання:

- монографічний та абстрактно-логічний метод для осмислення теоретичних підходів до сутності бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підприємстві;
- методи групування та порівняльного аналізу для визначення стану та етапів цього бізнес-процесу;
- моделювання бізнес-процесу з метою візуального відтворення його етапів та зв'язків між ними для подальшого аналізу та вдосконалення процесу.

У ролі інформаційної бази дослідження були використані результати досліджень провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні та аналітичні матеріали, періодичні видання, монографії, дисертації, офіційні інтернет-видання, а також облікова політика та фінансова звітність ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп».

Результати та обґрунтування їх новизни / інноваційності.

Наукова новизна полягає у вдосконаленні системи облікового забезпечення орендних операцій з метою підвищення операційної ефективності підприємства.

Основні напрями, які відображають новизну дослідження, полягають у наступному:

дістало подальшого розвитку:

теоретико-методичний підхід щодо розбудови принципів та сучасних практик побудови бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства, націлених на зменшення ризиків можливих супутніх витрат, пов'язаних із помилками та значною суб'єктивною складовою при проведенні аудиту;

підхід до підвищення ефективності внутрішнього аудиту шляхом автоматизації, застосування аналітики та поглиблення співпраці з іншими бізнес-процесами;

процедура застосування алгоритмів штучного інтелекту для комплексного аналізу даних та обґрунтуванні рекомендацій за процедурами внутрішнього аудиту обліку орендних операцій.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження поточного стану системи облікового забезпечення орендних операцій підприємства, а також авторські пропозиції щодо оптимізації зазначеного бізнес-процесу можуть використовуватися на підприємствах, які практикують оренду та намагаються покращити ефективність діяльності.

Особистий внесок здобувача. Виконана кваліфікаційна робота є самостійною роботою, результати якої отримані автором в процесі дослідження облікового забезпечення орендних операцій підприємства ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп».

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, основної частини у трьох розділах, висновків, переліку використаної літератури та включає в себе 117 сторінок, 7 таблиць, 21 рисунок, 41 літературне джерело, 2 додатки.

ОСНОВНА ЧАСТИНА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Проведено аналіз ключових аспектів обліку орендних операцій відповідно до національних та міжнародних облікових стандартів.

Обґрунтовано, що оренда виступає у якості дієвого інструменту економічних відносин, який дозволяє ефективно використовувати майно та забезпечує гнучкість в управлінні активами.

Систематизовано та описано принципи та сучасні практики побудови бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства. Доведено, що для ефективного проведення орендних операцій важливими та необхідними є наступні дії та процеси: визначення орендного зобов'язання; дотримання стандартів бухгалтерського обліку; аналіз прибутковості та доцільності; оцінка ризиків; управління договорами; планування зобов'язань;

використання сучасних ІТ-систем та програмних продуктів; дотримання правових вимог; ефективне співробітництво із контрагентами; оцінка потреб підприємства.

Зважаючи на особливості обліку орендних операцій, у тому числі на необхідність фіксування транзакцій на відомостях з первинних документів, обґрунтовано значимість аудиту як одного з ключових етапів бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій.

Визначено критичні випадки для обов'язкового аудиту орендних операцій залежно від розміру орендних платежів та умов договору. Доведено, що для цих випадків внутрішній аудит є запорукою зниження економічних ризиків підприємства, яке активно використовує орендні операції у своїй економічній діяльності.

Огляд сутності орендних відносин та принципів побудови бізнес-процесу обліку орендних операцій підтвердив, що визначення орендної діяльності та її обліку є ключовим елементом для ефективного управління активами підприємства.

Розглянуто основні послуги ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп», що надаються за напрямками діяльності. Наведено модель організаційної структури ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп» та структурну схему бізнес-процесів підприємства.

Ідентифікація ризиків реалізації бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства дозволила дістати висновок, що на шляху покращення операційної ефективності діяльності для подальшого впровадження удосконалень доцільно застосувати інструменти моделювання бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підприємстві з метою визначення його етапів, які несуть найбільші фінансові ризики.

Встановлено, що в процесі обліку орендних операцій на підприємстві найбільш впливовими чинниками, що підвищують ризики, є відсутність спеціалізованої системи обліку орендних операцій; відсутність стандартизації/регламентації процесів; відсутність централізованої системи зберігання та управління даними щодо орендних операцій; відсутність автоматизації процесу (автоматичної генерації рахунків на оплату, нагадування про наближення термінів платежів або автоматичного оновлення інформації про орендні угоди); відсутність автоматичної системи моніторингу строків дії орендних договорів та попередження про їх завершення.

На перспективу розробки заходів з підвищення ефективності операційної діяльності взято до уваги, що виявлення аспектів обліку орендних операцій відповідно до національних та міжнародних облікових стандартів, визначення засад формування та пошук можливостей удосконалення механізмів управління бізнес-процесом

облікового забезпечення орендних операцій на ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп» є важливим кроком для зниження фінансових ризиків у діяльності підприємства.

Запропоновано шляхи удосконалення бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп» з урахуванням особливостей підприємства.

У бізнес-процесі облікового забезпечення орендних операцій на підприємстві виділено сім етапів: планування орендних операцій; укладання угод; реєстрація угод; моніторинг виконання умов угод; звітність та аналіз; завершення угод; аудит та вдосконалення. Наведено детальний опис бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підприємстві відповідно його основним етапам із вказанням обов'язкових елементів, а також побудовано модель бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства.

Сформовано систему критеріїв оцінювання ефективності облікового забезпечення орендних операцій.

За результатами проведеного SWOT-аналізу у контексті Етапу 7 визначено можливості для покращення ефективності внутрішнього аудиту шляхом автоматизації, застосування аналітики та поглиблення співпраці з іншими бізнес-процесами.

Доведено, що етап внутрішнього аудиту бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій виявляється особливо важким і витратним завданням для підприємства через свою складність та неактуальність інструментів проведення, що у тому числі обумовлено низьким рівнем автоматизації та цифровізації. На найбільш відповідальних етапах аудиту (Підготовка до аудиту, Аналіз результатів, Узагальнення та висновки) запропоновано розширити використання аналітичних методів для виявлення потенційних ризиків та підготовки прозорої та доступної звітності для аудиторського аналізу.

Використання сучасних інформаційних технологій та штучного інтелекту має стати підґрунтям для операційних покращень в межах реалізації бізнес-процесу забезпечення обліку орендних операцій.

Надано практичні рекомендації щодо реалізації запропонованих змін із зазначенням необхідних спеціалістів та співробітників підприємства, а також розподілом ролей та обов'язків між ними. Представлені 3 різних варіанти удосконалення процесу внутрішнього аудиту на підприємстві завдяки аналітичним процедурам із використанням сучасних технологій.

На підставі переліку можливих напрямів удосконалення бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на етапі внутрішнього аудиту, було розроблено комплекс критеріїв для остаточного вибору того напрямку, який доцільно та можливо

реалізувати в актуальних умовах на ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп». Визначені групи критеріїв та конкретні критерії, для яких удосконалення відповідних етапів процесу внутрішнього аудиту є пріоритетним.

Використання методу аналізу ієрархій дозволило визначити, що найбільш вагома група критеріїв – Група 2 «Аналіз результатів», а найбільш пріоритетний напрям щодо покращень – використання аналітичних процедур на базі машинного навчання та штучного інтелекту.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження було проведено аналіз підходів щодо сутності орендних відносин та кращих практик організації облікового забезпечення орендних операцій.

Обґрунтовано, що оренда виступає у якості дієвого інструменту економічних відносин, який дозволяє ефективно використовувати майно та забезпечує гнучкість в управлінні активами.

Систематизовано та описано принципи та сучасні практики побудови бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства. Доведено, що для ефективного проведення орендних операцій важливими та необхідними є наступні дії та процеси: визначення орендного зобов'язання; дотримання стандартів бухгалтерського обліку; аналіз прибутковості та доцільності; оцінка ризиків; управління договорами; планування зобов'язань; використання сучасних ІТ-систем та програмних продуктів; дотримання правових вимог; ефективне співробітництво із контрагентами; оцінка потреб підприємства.

Побудовано модель поточного стану бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підставі аналізу діяльності ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп» для ідентифікації вузьких місць та визначення потенціалу оптимізації поточного стану бізнес-процесу.

Встановлено, що в процесі обліку орендних операцій на підприємстві найбільш впливовими чинниками, що підвищують ризики, є відсутність спеціалізованої системи обліку орендних операцій; відсутність стандартизації/регламентації процесів; відсутність централізованої системи зберігання та управління даними щодо орендних операцій; відсутність автоматизації процесу (автоматичної генерації рахунків на оплату, нагадування про наближення термінів платежів або автоматичного оновлення інформації про орендні угоди); відсутність автоматичної системи моніторингу строків дії орендних договорів та попередження про їх завершення.

Сформовано систему критеріїв оцінювання ефективності облікового забезпечення орендних операцій.

Побудовано оптимальну модель бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп», у тому числі за результатами проведеного SWOT-аналізу у контексті Етапу 7 (аудит та вдосконалення) визначено можливості для покращення ефективності внутрішнього аудиту шляхом автоматизації, застосування аналітики та поглиблення співпраці з іншими бізнес-процесами.

Доведено, що використання сучасних інформаційних технологій та штучного інтелекту має стати підґрунтям для операційних покращень в межах реалізації бізнес-процесу забезпечення обліку орендних операцій.

Надано практичні рекомендації щодо реалізації запропонованих змін із зазначенням необхідних спеціалістів та співробітників підприємства, а також розподілом ролей та обов'язків між ними.

ПЕРЕЛІК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Петрушин Є.І., Чуприна Ю.В. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ // VI Міжнародна наукова конференція «Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації» (15.12.2023; Київ, Україна) [Електронне видання] Режим доступу: <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/15.12.2023/49>
2. Петрушин Є.І., Чуприна Ю.В. ПОБУДОВА БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ЯК ПЕРШИЙ ЕТАП ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОБЛІКОВИХ ОПЕРАЦІЙ // I Міжнародна наукова конференція «Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності» (22.12.2023; Одеса, Україна) [Електронне видання] Режим доступу: <https://archive.mcmd.org.ua/index.php/conference-proceeding/issue/view/22.12.2023/50>

АНОТАЦІЯ

Петрушин Євген Ігорович. Удосконалення бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 051 Економіка. ОПП «Бізнес-процеси та операційна ефективність» – ТОВ «ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «МЕТІНВЕСТ ПОЛІТЕХНІКА», Запоріжжя, 2024

Об'єкт дослідження — бізнес-процес облікового забезпечення орендних операцій підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, законодавчих основ та науково-практичних засад реалізації бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства та його результативності з урахуванням можливого удосконалення.

У першому розділі проведено аналіз підходів щодо сутності орендних відносин та кращих практик організації облікового забезпечення орендних операцій. Систематизовано та описано принципи та сучасні практики побудови бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій підприємства.

У другому розділі розглянуто поточний стан бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій на підставі аналізу діяльності ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп», ідентифіковано вузькі місця та визначено потенціал оптимізації поточного стану бізнес-процесу.

Сформовано систему критеріїв оцінювання ефективності облікового забезпечення орендних операцій.

У третьому розділі побудовано оптимальну модель бізнес-процесу облікового забезпечення орендних операцій ТОВ «Бізнес Сек'юріті Груп», у тому числі за результатами проведеного SWOT-аналізу у контексті Етапу 7 (аудит та вдосконалення) визначено можливості для покращення ефективності внутрішнього аудиту шляхом автоматизації, застосування аналітики та поглиблення співпраці з іншими бізнес-процесами.

Доведено, що використання сучасних інформаційних технологій та штучного інтелекту має стати підґрунтям для операційних покращень в межах реалізації бізнес-процесу забезпечення обліку орендних операцій.

Надано практичні рекомендації щодо реалізації запропонованих змін із зазначенням необхідних спеціалістів та співробітників підприємства, а також розподілом ролей та обов'язків між ними.

Ключові слова: ОРЕНДА, ОРЕНДАР, ОРЕНДОДАВЕЦЬ, ДОГОВІР, ОБЛІК, АУДИТ, МСФЗ, БІЗНЕС-ПРОЦЕС, МОДЕЛЬ, АНОТАЦІЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ

ABSTRACT

Ievgen Petrushyn. Improvement of the Accounting Support Process for Lease Operations of an Enterprise Qualification thesis for the Master's degree in Economics. Major: Business Processes and Operational Efficiency. "Metinvest Polytechnic" Technical University LLC, Zaporizhzhia, 2024.

The object of research is the business process of accounting support for lease operations of an enterprise.

The subject of the study encompasses the theoretical, methodological, legislative foundations, and scientific-practical principles of implementing the accounting support process for lease operations of an enterprise and its effectiveness with a focus on potential enhancements.

The first chapter analyzes approaches to the essence of lease relationships and best practices for organizing the accounting support for lease operations. It systematizes and describes the principles and modern practices of building the business process of accounting support for lease operations of an enterprise.

The second chapter examines the current state of the business process of accounting support for lease operations based on the analysis of the activities of "Business Security Group" LLC. It identifies bottlenecks and potential areas for optimizing the current state of the business process. A system of criteria for evaluating the effectiveness of accounting support for lease operations is formulated.

The third chapter constructs an optimal model of the business process of accounting support for lease operations of "Business Security Group" LLC, including opportunities for improving the effectiveness of internal audit through automation, analytics, and deeper collaboration with other business processes identified through a SWOT analysis at Stage 7 (audit and improvement).

It is demonstrated that the use of modern information technology and artificial intelligence should form the basis for operational improvements within the framework of implementing the accounting support process for lease operations.

Practical recommendations for implementing the proposed changes are provided, specifying the necessary specialists and employees of the enterprise, as well as the distribution of roles and responsibilities among them.

Keywords: LEASE, LESSEE, LESSOR, CONTRACT, ACCOUNTING, AUDIT, IFRS, BUSINESS PROCESS, MODEL, NOTATION, ACCOUNTING SUPPORT.